



# ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

## СТРУЧНИ ДЕО

### АУСТРИЈСКИ УХОДА МЛИНАРИЋ

ЛИСТАК ИЗ АУСТРИЈСКЕ ШПИЈУНАЖЕ ИЗ 1807.  
и 1808. ГОДИНЕ

(СВРШЕТАК)

На то питање Млинарић је одговорио Милану да сумња, да ће Аустрија помагати да Срби у Србији добију независност и за друго рекао је, да је готов чим тачно сазна у чему се састоје прави захтеви народа, ићи у Беч и на највишем месту заступати захтеве народне, додајући да не сумња у успех, само ако захтеви нису претерани. На овом састанку уговорили су њих двојица да Млинарић пређе у Београд и да у уговореном правцу поради код паметнијих и увиђавнијих људи.

Осим тога Млинарић је у Земуну сазнао за све везе, које су Срби из Србије имали са Србима из Баната и Срема; сазнао је колика је и каква снага у устаника, каква им је опрема, начин борбе, како се међу собом слажу и т. д.

Још док се бавио у Панчеву састајао се са Стојаном Миленковићем и дао му једно писмо да га поузданим путем дотури Ивану Југовићу у Београд. Пошто је уговорио с Милошем Урошевићем и са Ратковићем како да пређе у Београд спреми се а у исто време јавио је Југовићу дан и време, кад ће доћи. Кад је дошао под зидове београдске тврђаве и ступио ногом на обалу дочекао га је Југовић и због света, који је био на обали, могли су говорити о сасвим обичним стварима. Затим га је зачитао латинским језиком: да ли је паметно ићи у варош и да ли он и сада о њему добро мисли као раније?

На то му Југовић одговори: „Сасвим, овде ћеш се тек уверити о мојој искренности“. После овога Млинарић је пошао с њиме у варош небојећи се ни чега. Уз пут Југовић му је саветовао да ни с ким не говори о политичким стварима и да се нигде не задржава. Затим се обрне

и показа му руком на две магацинске колибе близу Земунa на Дунаву, говорећи му како ће онде у сутон наћи један српски чун и весларе, који ће га за добру напојницу одмах превести у Београд, и том приликом моћи ће да говори о свему. Затим је заједно са Југовићем отишао Родофиникину и другим виђенијим члановима Савета и нико ништа није посумњао. Учинивши још неке незнатне посете Млинарић се врати у Земун по подне око 4 сата, и одмах оде пуковнику и пограничном команданту и јави им, да ће кроз који дан поћи у свој завичај, па чим се смркне отиде на одређено место, где ће два веслача и чамац, који су га очекивали, пријатељски примили и превезли у Београд. Шта је Млинарић радио у Београду, пустимо га нека сам казује:

„Био сам опет у Београду, и одмах сам отишао Југовићу, који ме врло срдечно прими у свој стан. Прво вече проведи смо у томе, што ми је изнео колико се Русија и Француска труде, да привуку народ ове земље на своју страну, која је тако значајна за европску Турску како са војничкога гледишта тако и са трговачкога. Ради овога Родофиникин непрестано приповеда као лисица гускама, али од свога доласка у Београд врло је мало или готово није нимало испунио своје обећање, и народ је почео да сумња у све оно, што он говори и обећава. Исто је тако и са француске стране. Пре неки дан стигао је у Београд као сликар (als Mahler) некакав француски пуковник, који се на све начине трудио да придобије прве саветнике на своју страну, али му је труд био узалудан и морао се манути предузетог посла, јер није знао српски и могао је само са Живковићем (Стеваном) говорити, који је такође у Савету. Даље ми је говорио, како је из Управнога Савета уклоњен за неодређено време приписујући то Родофиникину, који је опазио, како он (Југовић) ради против руске политике и да народ више нагиње аустријској политици. Стога ме сад стаје више труда да све савете и подухвате Родофиникинова осујетим.

„Ова освета Југовићева према Родофиникину добро ми је дошла, да мој пређашњи план у неколико изменим... и потрудио сам се што сам више могао, да Југовића што боље задобијем на своју страну као и некоје саветнике, што ми је пошло за руком. Као што је речено, Југовић има велику странку како у управном Савету тако и у народу против Родофиникина. Користећи се тиме рекао сам Југовићу: „при таквим приликама, драги пријатељу, морамо сад бити врло обазриви, морамо много радити те да неколике међу саветничким првацима придобијемо на своју страну, да ове Родофиникинове намере и планове не само осујетимо већ да их омразимо код народа и тиме што скорије остваримо наше планове уговорене у Букурешту и ову земљу доведемо под власт аустријску.“

„Ово је једини пут, одговорио ми је он, а ја на томе радим има више времена и придобио сам на своју страну познатог Јеремију Гагића, Ђорђа Поповића и Михаила Филиповића, и још морам придобити Живковића и Томића и онда смо успели. Томић ми је и школски друг а од сада и мој пријатељ и с њиме ћу већ сутра говорити, а пошто је он са Живковићем добар пријатељ, можда ћу и ту што год успети.

„Другога јутра отидем одмах Томићу а за тим Живковићу у посету. Они су ме питали откуда долазим и зашто нисам код Руса остао или код Ипсилантова корпуса? Одговорио сам им с презривим тоном: Долазим из Букурешта и немам више воље, да служим код Руса, пошто много обећавају а мало испуњавају... Тако су прошле године послали само 1000 војника у помоћ. У даљем разговору нисам одобравао (русофилску) политику и бавећи се три дана у разговору, припремао сам земљиште и наговорио их, да раде у корист Аустрије. Они су ми одобравали и са мном се сложили. А пошто сам са Живковићем давно познат спријатељио сам се и са Томићем... После тога отишао сам другим својим познаницима, којима сам да бих приметну траг, говорио, како су



»ме у Оршави ухапсили, како су ме у  
»Темишвару задржали и како сам са  
»опасношћу живота једва стигао у Зе-  
»мун; говорио сам како су ме назвали  
»српским шпијуном, пошто сам руски  
»пасош имао...

»После неколико дана по мом доласку  
»дође у Београд 18. тек. мес. (марта) је-  
»дан руски курир из Јаша, из главног  
»руског стана. Пошто сам познавао ве-  
»ћину руских официра лично у Влашкој,  
»то сам врло желео да сазнам што о са-  
»држини депеше, коју је донео, те сам  
»му отишао у друштву с Југовићем, па  
»од њега на дунавску обалу. Одмах сам  
»га запитао: шта нам ново доноси? Али  
»при првом погледу познали смо једно  
»друго. »Шта је у депеши ново не знам,  
»одговори он, али сам новац донео Ро-  
»дофиникину и знам толико да је већина  
»руске војске поред Дунава«. За тим ми  
»рече: »Ви сте тај официр, који је код  
»кнеза Прозоровског молир за службу  
»руску, па кад је указ изашао, он се из-  
»губио?« Извинио сам се потпуним не-  
»знањем и одговорио: пошто сам дуго  
»чекао на пријем у службу а нисам но-  
»ваца имао, био сам принуђен, да се вра-  
»тим«. После овога он се с једним човеком  
»врати Родофиникину... а ја с Југовићем  
»кући. По подне дође Живковић с То-  
»мићем код Југовића, код кога сам ста-  
»новао, и обадва ми рекоше, да је курир  
»донео заповест, да Срби спреме своју  
»војску што могу брже и појачају свој  
»корпус на десној страни Мораве, пошто  
»Руси стоје на Дунаву код Острва да опет  
»пређу и да се сједине код Штубика...  
»За тим узе реч Томић и рече, да ће то  
»бити врло тешко, јер су сад Турци тамо  
»много јачи, а ми много слабији него  
»прошле године. Руси хоће да им ми пут  
»отворимо а како? на који начин? и са  
»чиме? Са ово мало новца, што је дошло,  
»не може се ништа учинити?«

Чим је Томић завршио говор, Мли-  
нарић је отпочео на дугачко и на ши-  
роко да им говори и да их убеђује, како  
се не могу ничему надати од Русије. У  
исто време почео их је убеђивати да им  
једино може Аустрија од користи бити.  
У томе задобијању Томића и Живковића  
за Аустрију живо је помагао Млиналић  
Југовић. После дугог разговора Жив-  
ковић и Томић отишли су од Југовића.

»Није прошло, вели даље Млиналић,  
»ни сат после тога разговора с Југови-  
»ћем, кад у вече око шест сати дођоше  
»обојица (Живковић и Томић) и рекоше:  
»Пријатељу, ви сте издани. Ми сад до-  
»лазимо од Родофиникина, који тек што  
»је издао заповест Христићу (Јевти) по-  
»лицијском комесару, да вас ухвати и  
»под стражом доведе к њему; не чекајте  
»ни тренутка већ хајдете с нама; овде из-  
»међу вароши и обале има неких рибара.  
»који ће вас пребацити на ону страну«.  
— »Шта да радим?« запитах Југовића.  
»И он је био истог мишљења, једно да  
»ме спасе од опасности а друго да са себе  
»скине сумњу. »Вама саветујем, рекао је  
»Југовић, као пријатељу, да се задржа-  
»вате на граници у Земуну или у Панчеву  
»а ја ћу вама преко поузданих прија-  
»теља сваких четрнаест дана, или и че-

»иће, слати вести о седницама Управног  
»Савета, које се буду држале, као и о  
»предлозима Родофиникиновим и о даљем  
»нашем раду и подузећу«.

»Овом паметном савету Југовићевом  
»следовао сам одмах и у пратњи њих тро-  
»јице доцкан у вече дошли смо на обалу  
»дунавску и помоћу њиховом нашао сам  
»два рибара, који су ме на свом чуну  
»превезли у Земун у девет сати у вече«.

После 18. марта 1808. године Млиналић  
се бавио неко време у Земуну, затим је  
отишао у Беч, где је поднео цару два  
рапорта о свом бављењу у Панчеву, Зе-  
муну и Београду, један 30. (18.) марта и  
други 3. априла (22. марта) 1808. године.  
Кад је писао те рапорте становао је у  
Бечу: Ландстрасе zur »Goldenen Biern«.  
№ 42. други спрат, соба № 4.

На основу поменутих извештаја и опи-  
сано је у овом чланку бављење Млинали-  
ћа у Панчеву, Земуну и Београду.

Дворска канцеларија била је незадо-  
волна радом Млиналићевим, а тако исто  
и министар иностраних дела, Стадијон,  
јер у свом реферату цару од 2. априла  
1808. г. министар вели, да је Млиналић  
невешто вршио своју дужност, јер је по-  
чео пре времена (unzeitig) да агитије и  
проповеда па је с тога морао потајно  
умаћи из Београда и тиме онемогућио  
везу с оном страном.

После овога не сусрећемо више Мли-  
налића као аустријског агента у краје-  
вима око Панчева, Земунa и Београда.  
Тај су посао вршили други људи, а мало  
им је ко требао, кад је ту био Милош  
Урошевић, Иван Југовић и други.

Најпосле да напоменемо да је највећи  
део грађе за овај чланак узет из исписа  
Д-р Владана Ђорђевића.

22. септембра 1911. год.

Мил. Вукићевић

## ПОТКАЗИВАЧИ.

Д-р Р. А. Рајс<sup>1)</sup>

И анонимне доставе упућују понекад  
полицију на траг извршеног кривичног  
дела. Са овим је у вези и питање о *пот-*  
*казивачима*, тако важно у полицијској  
материји, с којим ћемо се овде укратко  
позабавити.

Многи злочинци специјалисте измакли  
би правосудју, захваљујући својој умет-  
ности, и поред све полицијске обазри-  
вости и савршенства појединих данашњих  
научних метода за идентификацију, даније  
*потказивача*,<sup>2)</sup> који су преко потребни.  
Ми знамо да је ово питање врло дели-  
катно, али у исто доба и сматрамо да га  
треба третирати у једној књизи, која је  
намењена полицијским и судским истраж-  
ним органима.

Изјављујемо одмах да шири публика  
и поједини истражни чиновници радо ме-  
шају потказиваче са провокаторима. Из-

<sup>1)</sup> Из књиге »Manuel de police scientifique (tech-  
nique)«.

<sup>2)</sup> На француском аргу потказивачи се зову; *les*  
*donneurs* или *les coqueurs* или *vaches*.

лишно је доказивати да је ово једна ве-  
лика заблуда. Провокатори се не упо-  
требују ни у једној земљи која води  
рачуна о своме достојанству, а ако се  
догоди да их који чиновник, из необјаш-  
њиве заблуде, употреби сам на своју  
руку, њега одмах и општро кажњавају,  
што доказује случај са Енглеском из  
1908 год. Истина је да се у Русији, како  
изгледа, служе понекад, не обичним про-  
ваторима, већ агентима провокаторима,  
т. ј. чиновницима који се толико ниско  
спуштају да сами провоцирају злочине,  
али то је само једна земља и један ве-  
лики изузетак. Једино оправдање за ова-  
кав начин поступања у томе је, што и  
противници, с којима се бори руска по-  
литичка полиција, употребљују такође  
оваква иста одвратна средства. У оста-  
лим земљама, у којима смо имали при-  
лике да студирамо организацију поли-  
ције: Швајцарска, Француска, Немачка,  
Енглеска, Италија и т. д. провокатор је  
непознат.

Полицијски потказивач повратник је,  
који за новац или какву другу корист,  
доставља све што зна о каквом злочину  
или преступу, и персоналитету њихових  
извршилаца. Он, дакле, у главном чини  
оно исто, што је дужан чинити сваки  
грађанин да би помогао правосудју своје  
земље, само што он ово не чини за љу-  
бав правосудја, већ за новац, или из освете,  
или да не би био гоњен због повраћаја  
из прогонства. То је достављач, чија улога  
није ни мало лепа, али »à la guerre comme  
à la guerre« (у рату као у рату — шта  
ко повуче), и с тога полиција треба да  
се користи обавештењима потказивача да  
би заштитила часну популацију.

Зар се у нашим војним министарствима  
не искоришћавају, у циљу националне од-  
бране, обавештења добивена путем шпи-  
јунаже? Зар шпијуни (не говоримо о офи-  
цирима у тајној мисији који се жртвују  
за своју земљу) нису вулгарни поткази-  
вачи, па још и гнуснији, јер раде против  
целе једне часне популације, док су пот-  
казивачи штетни само за злочанце, т. ј.  
за непријатеље друштва! Кад се, дакле,  
ништа не пребацује нашим војним ми-  
нистарствима због употребе обавештења  
добивених путем шпијунаже, зашто се  
то чини нашој полицији, као унутрашњој  
војсци, која је увек на ратној нози са не-  
пријатељима часне популације?

Потказивачи нису ниуколико, разуме  
се, званични органи. То су случајни по-  
моћници, које најчешће познаје само агент  
који је оптерећен истрагом. Да би се од  
потказивача добила корисна обавештења  
треба му их платити, било готовим нов-  
цем, било на који други начин, нудећи  
га да пије н. пр., или затварајући очи  
пред његовом кривицом због повраћаја  
из прогонства. Извесни људи, који траже  
популарности у омаловажењу полиције,  
тврде да је незгодно куповати ова оба-  
вештења по цену неизвршења одлуке о  
прогонству, али им ми скрећемо пажњу  
на то: да је много корисније за сигур-  
ност целе популације да полиција ухапси  
једно туче опасних злочинаца на основу  
добивених обавештења од потказивача,  
него да за неколико дана ухапси инди-



видуу, која је издржала своју казну у затвору, и која је потпуно мирна, — јер јој један виши интерес налаже да се држи мирно — за преступ који не наноси никакве штете друштву.

Казали смо, да потказивачи дају обавештења за новац. Занат њихов врло је опасан, јер их њихови другови, ако само посумњају у њихову издају, убијају немилосрдно. Суме новаца, које они, дакле, захтевају компензације су за опасности којима се излажу. Многе полиције, поред осталих француска и швајцарска, не располажу, на жалост, потребним фондовима за плаћање потказивача. Ово несумњиво представља инфериоритет према осталим полицијама, као нпр. енглеској.

Употреба потказивача доста је стара. Још 1849 год. шеф париске полиције сигурности Канлер употребљавао је поједине повратнике, продавце разних ситница и патроне меблираних кућа за добијање обавештења. Повратнике је називао својим козацима, и плаћао их на царче из фонда који је у овом циљу имао на расположењу, али их није употребљавао као званичне полицијске органе. Негодовање, које се још и данас осећа, с времена на време, због званичне употребе бивших злочинаца, долази од једног врло старог факта.

Год. 1810 познати Видок налазио се у затвору „Бисетру“ (Париз). Био је осуђен (неправедно тврди он у својим оригиналним мемоарима) због крађе. Пошто му се режим затвора, са временом, није допадао, а у жељи да дође до угоднијег живота, понудио се Хенри-у, тадањем шефу друге дивизије у париској префектури за потказивача, т. ј. да шпијунисе своје затворене другове. Уз своју понуду Видок је једновременно приложио и један реферат о многим побеглим осуђеницима, који су такође били затворени у Бисетру. Пошто су се ова његова обавештења показала као тачна, примљен је за потказивача па, најзад, и ослобођен под условом да сваког месеца ухлпси утврђен број злочинаца. За ово је примао по 100 динара месечно, и одлично је испуњавао свој задатак.

Год. 1817 придодато је Видоку дванаест помоћника, који су га имали помагати у лову на злочинце. Ови помоћници били су изједначени са полицијским агентима и назвати бригадом сигурности. Управник полиције Делаве увећао је, године 1821, број агената ове бригаде на 21. Имајући одрешене руке, Видок је за њу ангажовао људе својих особина — бивше робијаше — који су, махом, били осуђивани за прљава дела.

Год. 1827 Видок је напустио бригаду сигурности и основао, у Сен-Манде, фабрику хартије, која није могла просперирати. У год. 1832 основао је, са допуштењем управника полиције, једну врсту приватног полицијског биро-а, који се много занимао политиком, такмичећи се са бригадом сигурности.

Желећи заузети своје старо место у бригади сигурности, Видок организова, са својим старим другом Коко-Лакуром, опасну крађу код ресторатера Шмита, на фламанској баријери. У последњем мо-

менту известио је о овоме полицију, и на овај начин припомогао да се крадљивци похватају. Ови, у току истраге, означили Лакура као подстрекача, а овај, опет,значи Видока као шефа комплота. Ово, међутим, ништа није сметало Видоку, који се у овој прилици показао много јачим од свог конкурента, да буде понова враћен за шефа бригаде сигурности, и да у своје агенте уврсти и Лакура, под именом „Августа“.

Пад Видоков није проузроковала афера са ресторатером Шмитом, већ један вулгаран догађај: Год. 1832 један сатиричан лист доносио је врло често лик Видоков упоредо са ликом једне високе личности.

Нађућена због поређења са бившим робијашем, ова висока личност растурила је бригаду сигурности преко министра унутрашњих дела, и поново је организовала на новој основи. Од овог доба ни једно лице, које је било осуђивано, није могло бити орган париског одељења сигурности. Овако је исто и у осталим земљама. Што се и данас среће легенда о бившем робијашу као агенту сигурности, то проистиче из апокрифних Видокових мемоара (прави се не могу наћи), који су растурили на хиљаде од издавача литературе за један су.

\* \* \*

Потребно је да на овом месту поменемо и анонимне доставе, које долазе тучетима дневно директорима сигурности у великим варошима. Готово сви писци ових достава имају за циљ освету. Треба, дакле, бити веома обазрив у погледу употребе обавештења које оне садрже, јер врло често оне нису ништа друго до лажна оптужења. С друге стране, опет, оне могу садржавати факта тачна и од велике важности по судску или полицијску истрагу, и с тога их не треба бацати у ватру, већ брижљиво контролисати. Поједини професионални злочинци, да би се ослободили конкурента или незгодног саучесника, денунцирају га помоћу анонимног писма. Исто тако и варалице на картама, тако зване „les grecs“, ослобођавају се сваког вештијег конкурента, који би их могао компромитовати, достављајући га анонимно полицији.

— \* —

## ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Хановерски процес против коцкара и зеленаша.

Hugo Friedlaender

(СВРШЕТАК)

У даљем току претреса Мајеринка су сви означавали као лице, које је намамљивало разне личности на коцку. Он има у Хановеру врло елегантан, кнежевски намештен стан. У њему је приређивао балове и друге свечаности, на које су увек били позивани официри месног гарнизона, а нарочито официри хановерске јахачке школе. Мајеринк је такође много пута ручавао са официрима у најфинијим хотелима и имао је обичај рећи

по ручку: „Идем да играм карата“. Тумарајући и ван Хановера по другим местима, он се у свима тим местима „сасвим случајно“ налазио са Ферлеом, Абтером и Лихтнером, које је представљао на разне начине. Ферле је био увек титулисан као „Господин трговачки саветник“. Једнога вечера коцкао се Мајеринк и Лихтнер са једним официром. Лихтнер је добио, а официр изгубио неких 50.000 марака. Када се напоследку официр дигао и пошао, он је спазио у једном огледалу, да је Мајеринке добадио Лихтнеру један поглед пун прекора и вртео главом. Лихтнер, који је најчешће представљан као барон, био је у ствари раније трговачки помоћник, а доцније један интернационални хохштаплер. Био је више пута осуђиван због разних прљавих дела, а сада са осталим оптуженима притворен успео је умаћи из притвора, те је тек доцније ухваћен и осуђен у Бечу. Штамер је такође био умакао, а Фрајхер од Цедлица није се могао пронаћи. — И Ферле је био такав исти хохштаплер као и Лихтнер. Он је на питање председниково изјавио, да је 17 година лутао као рулетски банкер по Аустрији, Угарској, Немачкој, Белгији, Холандији, Швајцарској и да је тиме стекао извесно имање. У Штрасбургу је био кажњаван због крађе; у Баден-Бадену украо је пет наполеона приликом игре на рулету. Мада је тај човек, који је у својој младости по улицама продавао новине, потпуно погрешно говорио немачки, он је ипак у најфинијим купатилима играо карата са вишим официрима, племићима итд. и увек је добијао велике суме. Веле, да је имао нарочито гипке и окретне прсте и да је врло често играо са обележеним картама. Где је био Ферле, ту је морао бити близу и Мајеринк. У једном хотелу, у Хановеру, једном је био ухваћен у крађи карата и тада су га келнери избацили из кафане. И за друге оптужене веле да су играли са обележеним картама. Један млад официр нашао је једнога дана Цедлица у хотелу „Енглески двор“, у Франкфурту на Мајни. Ту му је Цедлиц представио Мајеринка. Тада је наједанпут наишао у салу неки господин, кога она двојица поздравиле, а уз то ће Цедлиц још рећи: „А, ето ту је и Г. од Линднера, из Берлина“. Мајеринк је додао: „Упознао сам господина пре неког времена у Хелголанду“. Затим ће Цедлиц рећи: „То је врло богат човек, могли би с њиме једном мало поиграти, он увек има при себи најмање 50.000 марака, али за тај посао ми морамо бити врло опрезни“. Мајеринк је пристао и господа су се приближила господину Линднеру. — Предс.: „Зар се Вама чинило, као да су они хтели упецати тога Г. Линднера?“ — Сведок: „Јесте. Споразумели смо се, да идемо у собу Цедлицу и да тамо играмо макао. Али ја сам хтео да играмо само екарте. Играли смо екарте неких десет минута. Тада рекоше, да је та игра и сувише досадна и да би радије играли макао. Ја сам пристао и изгубио сам 3.000 марака“. — Предс.: „Па ко је добио?“ — Сведок: „Господин Линднер“. — Предс.: „То је



био Лихтнер“. — Сведок: „Јесте, ја сам чуо доцније, да је то био Лихтнер. —

Једна ништа мање опасна варалица био је Самуило Семан, названи „честити Семан“. Он је не само играо са обележеним картама, већ је и са једним рулетом скитао по свету. Семан је свуда становао по најфинијим хотелима. Чим би у коме месту официри дознали, да је дошао Семан са својим рулетом, они су гомилама јурили томе човеку, да играју рулета. Један официр из високог племства, саслушан као сведок, приметио је: „Ја сам рекао себи, а ишао у Монако или ишао Семану, то му у главном исто излази“. — Један други официр изјавио је као сведок, да је неколико пута играо рулета код Семана у хотелу „Русија“ у ХанOVERу. Он је имао утисак, као да Семан, који је увек држао банку, врши преваре. Осећао је, да су у рулету биле две лопте. Када би права лопта пала, она би се преметала неколико пута и падала би преко поља јасно клопарујући. Напротив, када би лажна лопта пала, тада би се чуо туп шум и лопта би падала на поља без премећаја или клопарујања. — Оптуђени Семан: Ја нисам имао друге лопте. У осталом ја молим, г. председниче, да испитате сву господу официре о моме реномеу. Ма да се ја нажалост већ одавно бавим овим послом, опет сам ја свуда називан *честити Семан*. (Свеопшти смех). — Опасан коцкар и зеленаш био је и оптуђени Абтер. И он је играо са лажним картама и „добивао“ од официра за неколико часова по 30—40.000 марака.

У току претреса појавио се као сведок трговац Енгелке, из Шенеберга код Берлина. Он је упитан изјавио, да Ферле последње две године није општио са Лихтнером. Једном га је Лихтнер послао Ферлеу ради регулисања неког дуга. Ферле је међутим одбио тај посао са примедбом, да он са Лихтнером неће више да има никаква посла. Председ.: „Није ли можда Ферле рекао, како њему изгледа, да је Лихтнер лажан играч, који пљачка официре? — Сведок: „Господине председниче, о томе се у коцкарским круговима не говори. По неки зна о другоме, да тако што ради, али ништа о томе неће говорити“. На претресу је сем тога утврђено, да се врло много коцкало и по железничким купеима и при том „добивало“ од официра знатне суме. — У овоме процесу био је вештак за игру картама и рулетом криминални комесар Фрајхер од Мантефена и један професионалан коцкар по имену Хингст (Берлин). Познати коцкар Конрад Рајтер (Берлин) био је међу многим другима као сведок. — Оптуђну власт представљали су државни тужилац Вилхелм и судски помоћник Сел. Оптуђене су бранили осам правозаступника. — Било би још од интереса бацити један поглед на оптуђеничку клупу. Канетан доморанске коњице, потомак једне старе племићке породице, Фрајхер од Мајеринка био је личан, висок човек. Он је обично долазио на оптуђеничку клупу огрнут у велики, јасно сиви огртач. Седео је између Ферлеа и „честитог Семана“, али с њима

никад није ни речи проговорио. Једино ако би поздравио новинарске извештаче, које је молио, да према њему буду благи из обзира према његовој деци. Његова лепо негована затворено плава пуна брада, на подбратку избријана, била се већ мало прогрусала. И његова затворено плава, елегантно фризирана коса, мало проређена, већ је била почела седети. Његова одбрана била је врло вешта. У мирноћи надмашавао га је само Абтер. То је био још млад човек, средњег раста. Он је имао пуну црну косу и такву исту браду, лепо неговану. Носио је златне наочаре. Његово ружно лице показивало је извесну лукавост. Ферле је изгледао врло достојанствен; човек би га могао сматрати за трговинског саветника. То је био висок, снажан, постарији господин, ћелаве главе и проседе пуне браде. Он је истина погрешно говорио немачки, али ипак то није чинило утисак, као да је он необразован; његов изговор давао му је више изглед неког странца. Он се родио у Офенбаху на Мајни, али је у Угарској одрастао. Његове живе очи немирно су лутале по сали; он је са грозничавим узбуђењем пратио исказе оних сведока, који су га теретили. „То није истина, што ту говорите, господ. поручнике“, узвикнуо је он неколико пута у сали. Председник је имао муке, да га држи у прописним границама. И сам његов бранилац морао га је више пута ућуткивати. Самуило Семан, „честити Семан“, имао је физиогномију једног правог поштењаковића. Он је био прилично висок човек пуне, седе косе и такве исте браде. Он је показивао велику мирноћу. Јулије Розенберг и Сусман чинили су утисак солидних трговаца. — После десетодневног претреса оптуђени су били осуђени: Мајеринк, Ферле и Абтер на по 4 год. затвора и по 5 год. губитка грађанске части, Самуило Семан и Хес на по 2 год. затвора и по 5 год. губитка грађанске части, Јулије Розенберг због кривице по закону о класној лутрији са 750 марака, Сусман због исте кривице са 1000 марака новчане казне. Макс Розенберг је ослобођен. — Мајеринк се после неколико дана од изречене пресуде обесио у својој ћелији, а Самуило Семан умро је у затвору после неколико месеца.

### Леш у коферу.

Гадна грамзивост, главни покретач свију страсти, понајвише је узрок највећим злочинима. Најгаднија грамзивост била је такође узрок, те је, дотле сасвим беспрекоран, продавац намештаја Вилхелм Мајер, из идиличног месташца Вилдунгена, извршио убиство, због кога је био изведен пред пороту првостепеног суда у Каселу.

Крајем априла 1906. приспео је из Вилдунгена у Франкфурт на Мајни један велики кофер и смештен у железнички магацин. После неколико дана из кофера је почео избијати одвратан задах. Када је кофер отворен, у њему је нађен један леш, по изгледу женски, који је у велико био прешао у распаѓање и већ нагрижен пр-

вима. Леш је био потпуно преливен хлорним кречом. Одмах се утврдило, да је извршено убиство, а да је убијена прива-тијерка Марија Фогел, из Вилдунгена, старица од 76 година.

Сумња је одмах пала на Вилхелма Мајера, продавца намештаја из Вилдунгена, да је он извршио ово убиство. Мајер, који је рођен 1875., био је изучен декоратер и врло млад дошао је у Њу-Јорк. Тамо му је у прво време ишло врло рђаво. Он се се с муком пробијао кроз живот прво као прач флаша, а за тим као по-кућар и келнер. Једнога дана упознао се на улици у Њу-Јорку са старом Маријом Фогел. Ма да му је она могла бити скоро прабаба, опет се међу њима у скоро развио интиман однос. После неколико година Мајер се са Маријом вратио у Европу, где су у прво време предузели неколико већих путовања. Напоследку су се повукли у Вилдунген и ту су отворили радњу са намештајем. У Вилдунгену Мајер се упознао са младом, лепом девојком, по имену Софија Христијани. Због тога је стара Фогел постала необично љубоморна и између ње и Мајера долазило је готово свакога вечера до врло оштрих сукоба.

Једнога дана причао је Мајер својим познаницима, како је тетка Фогел отпутовала на дуже време. Он је стару Фогел звао „тетком“, јер му је она казала, чим су се упознали у Њу-Јорку, да је тако стално зове. У Вилдунгену се на сваки начин свашта шапутало, а нарочито тим поводом, што нико није приметио Маријин одлазак. Тако исто било је пало у очи, што се Мајер изненада почео разматати скупоценим бриљантским прстењем, па их и на продају нудио. Међутим знало се, да је стара Фогел имала много скупоценог прстења као и то, да је била врло богата. У кући, у којој је стара Фогел становала са Мајером, приметио се после неког времена неки гадан задах, али никоме није ни падала на памет тако страшна помисао, да је Мајер могао убити стару госпођу. Тек после 9 месеца од тобожњег одласка старе госпође Фогел послао је Мајер железницом један врло тежак кофер за Франкфурт на Мајни. Он је био већ раније продао своју радњу са намештајем, коју му је Фогел отворила, и чим је испослао кофер, ишчекао је са Софијом Христијани из Вилдунгена. Када се у Франкфурту видело шта је у коферу, одмах је за Мајером издата потерница. Он је са Софијом био отишао за Њу-Јорк, али је тамо кратко време по своме доласку ухваћен и транспортиран натраг за Немачку. Он је одрицао, да је убио Марију Фогел, већ је изјавио: да је због љубавних односа са Софијом сваког вечера долазило до жестоких сукоба између њега и Марије. Кад је једнога вечера дошао кући, било је све мирно; запалио је свећу и кад је ушао у спаваћу собу Маријину, њу је затекао мртву на једној столици. Она се, седећи на столици, обесила једним конопцем. Он је прво покушао да је поврати у живот, али без успеха. Затим је хтео извести полицију, али је од тога одустао, јер се побојао, да се на њега не посумња, да је он убио ста-



рицу. Услед тога он је скинуо одело са лешине и положио је у постељу. Али пошто је леш после неколико дана почео заударати, он га је спаковао у један велики кофер, т.ј. он га је силом *угурао*, *пошто је пооткидао поједине удове*. Да би угушио задах од лешине, он је леш полио хлорним кречом. Кофер, у коме је лежао леш, стајао је крај његове постеле; он је, дакле, пуних девет месеца спавао покрај једне лешине. Ову одбрану није изменио ни пред поротним судом у Каселу, пред којим је одговарао због умишљајног убиства од 5—11. децембра 1906. Сем тога оптужени је ту тврдио: да са старом Фогел није стајао ни у каквом интимном односу. Фогел је на неколико дана пред своју смрт баčila у нужник више својих бриљантских прстенова по свој прилици из мржње према њему. Међутим распоред намештаја у Маријином стану несумњиво је показивао, да је Мајер с њоме живео као муж и жена. Сем тога по одлуци суда извршено је било најбрижљивије истраживање у нужнику њихова стана, али није нађен ни један бриљантски прстен.

Испражњени и дезинфицирани кофер био је показат поротницима, али је одмах морао бити уклоњен из судске сале, јер је још једнако заударао на лешину. Медицински стручњаци изјавили су, како је у највећем степену вероватно, да је Мајер удавио стару Фогел. Поротници су огласили, да је крив због разбојништва с убиством у смислу § 251. казненог закона. Суд га је на основу тога осудио на 15 година робије, на 10 година губитка грађанске части и да за толико време буде под полицијским надзором.

## ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

### ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Кажем му да зато што идем на епитимију треба да спавам на слами и да ћу се задовољити и једним крајчићком у штали. „О, рече он, кад спавате са Јованком и Мадленом ви се нећете нимало огрешићти о ваш завет јер се и њихова постела састоји само из сламе... а међутим у штали нема места... тамо су већ један казанџија, и два војника који су пошли на одсуство, па су замолили да ту преноће“. Нисам ништа рекао, него још задовољан што ћу избећи сусрет са војницима, пошао сам у спаваћу собу девојака. То је био један Ђилер пун јабука, сира и суве сланине; у једноме ћошку на седалу боху дванаестину кокошака, а на пасуљу осам зечева. Намештај се састојао из једне крње тештије, једне црвоточне клупице и једног парчета огледала, а кревет као и код свих сељака овога краја беше сасвим прост сандук као за пиво, пун сламе и није имао више од три стопа ширине.

Овде сам имао пову несприлику: младе девојке су се свлачили преданом сасвим

слободно, али ја сам имао много разлога да се покажем обазривији. Независно од околности, којих је лако сетити се, ја сам под женским оделом имао мушку кошуљу која би обелоданила мој пол и мој *инкогнито*. Да не би се издао ја сам полако откачињао неке чиоде и, кад су девојке полегале, као случајно угасим лампу, те сам могао без страха свући женско одело. Спуштајући се у кревет легао сам пажљиво да би избегао сваку непријатност. Ова ми је ноћ била стрипна. Госпођица Јованка не могаше мрднути а да ме не додирне, ма да није била лепа, била је тако свежа и једра а то је било врло примамљиво за човека који је већ од толико времена живео као калуђер. Они који су били у сличном положају повероваће ми да нисам ни тренуо.

Лежао сам дакле непомично, очију отворених као у зеца, кад у прозорјечу се да на вратима неки лунају кундацима. Моја прва помисао као и сваког човека који се налази у незгоди, би, да су ми наишли на траг и да ће ме ухватити; нисам знао где да се денем. После се сетим војника који су славали у штали и мало се умирим. — Ко луна? упита домаћин тргнут из сна. — Ваши јучерањи војници. — А шта хоћете? — Вагге, да запалимо луле, па да идемо.

Наш се домаћин тада диже, пађе жар у пепелу и отвори војницима. Један од њих, погледав према светлости лампе на свој сат, рече: „четири и по сата... пођимо... време је... на пут рђава војско!“ и доиста они одоше. Домаћин угаси лампу и понова леже, а ја, да се не би облачио пред мојим „другарицама“ као што сам се свлачио, устанем одмах, упалим лампу, обучем се и за тим клекнем у једном ћошку као да се молим Богу очекујући да се породица избуди, а на то није требало дуго чекати. У пет сахати мајка викну из свога кревета: „Јованка... устај!... треба спремити што за сестру која хоће да иде рано“ Јованка се диже, спремише ми „белу кафу“, коју сам слатко попио и оставим ове добре људе који су ме тако лепо примили.

Пошто сам цео дан ишао журно стигнем увече у једно село, у околини Вана, где приметим да сам залутао због обавештења, која су била лажна, или сам их ја погрешно разумео. Ноћно сам у овом селу и сутра рано изјутра прођем кроз Ван. Још једнако сам мислио да идем у Рен, одакле сам се надао да ћу лако отићи у Париз, али излазећи из Вана деси ми се нешто што учини да променим намеру. Истим путем иђаше и једна жена са једним малим дететом, које ношаше на леђима једну котарицу са светим моштима, које је показивала по селима певајући пригодне песме и продавајући прстење Св. Хуберта или освећене бројанице. Она ми рече да иде у Нант преким путем. Ја сам пак имао толико разлога да бежим од главног друма да се нимало нисам устезао да пођем за њом, нарочито што ми је Нант изгледао погоднији него Рен, као што ће се видети одмах.

После, осам дана хода стигнем у Нант где жена се светим моштима оста у јед-

ном предграђу а ја се упутим на *Острво Фејдо*<sup>1)</sup>. Док сам био у Бисетру дознао сам од некога Пре-нија, званог Нанте<sup>2)</sup>, да у овоме крају има једна крчма где се лонови скупљају без бојазни да буду узнемиравани. Знао сам да би се овде препоручио са неколико *познатих* имена, али мука је била што сам ја знао само општа имена, а сад нисам имао начина како да их дознам. Најзад једно ми средство успе: зађем редом у неколико радњи тражећи господина Гренија. У четвртој гадарица која је разговарала са двојцом, остави њих и уведе ме у један мали кабинет, па ми рече: Ви сте видели Гренија?... Је ли још увек болестан (у затвору)? — Не, рекох, он је здрав (слободан) и видећете да сам код *мајке лошовске*; ја јој кажем без устезања који сам и у каквој се незгоди налазим. Не одговорив ми ништа она ме узе за руку, отвори једна врата, направљена у некој дрвепарији, и угура ме у једну ниску собу, где осам људи и две жене играху карте и пијаху ракију. „Слушајте“, рече моја водаља представљајући ме друштву које беше врло зачуђено видећ калуђерицу, „слушајте... ево сестра је дошла да вас покрсти“ У исто време ја склоним моју мараму и три разбојника, које сам видео у затвору познадох ме; то су били Бери, Бидо Можер и млад Гуни, њих сам нашао у Кемперу, а други су били утекли из Рошфора. Врло су се интересовали о моме оделу и, кад нас вечера све расположи, једна од жена, која је ту била, обуче га, а њен говор и држање тако су одбијали од одела да смо се искидали од од смеја док не дође време да се снава.

Кад сам се пробудио нашао сам на кревету ново одело, рубље и све што је потребно да се човек добро одене. Одакле је све то? Нисам имао времена да још и о томе разбирам. Оно мало пара што не бејаш потрошио у болници у Кемперу где сам све скупо плаћао, био сам потрошио у путу, а остав без одела, без помоћи, без познанства требао сам да пишем матери да ми пошаље помоћ. Али једна особита околност скрати моје бављење на Острву Фејдо. Осмога дана моји другови, видећ ме да сам се потпуно опоравио, рекоше ми увече да ће сутра напасти једну кућу на тргу Граслен и да они рачунају да ћу и ја поћи.

То ми није ишло у рачун. Хтео сам да улучим прилику да се измакнем па да одем у Париз, где близу фамилије не бих остајао без пара, али никако нисам мислио да се удружим са крадљивцима, јер и ако сам се дружио са кесарошима и живео са путоловима, осећао сам несавадљиву одвратност према овој врсти злочинаца јер ми је рано искуство већ било показало опасности од њих. Али, одбијање би ме учинило сумњивим пред мојим новим друговима, који су ме могли, у овоме тајном склоништу, без икакве ларме уништити и послати да правим друштво сомовима и шаранима у Лоари. Није ми остајало ништа друго него да одмах бежим и ја се решим.

<sup>1)</sup> Крај у Нанту. Пр.

<sup>2)</sup> Нантејан. Пр.



Пошто сам променио моје ново одело за једно сељачко, уз које сам добио и осамнаест динара прида, пођем из Панта, носећи на штапу катарницу са храном да бих изгледао као човек из околине. Није потребно да кажем да сам пошао пречицом, где би, узгред да напоменем, жандарми били кориснији него на главним друмовима где се ретко виђају људи који имају нешто помешано са правцем. Ову примедбу чиним, у осталом, систему општинске полиције, од које би се могле имати, ја верујем, огромне користи. Кад би се она ограничила само на безбедност, у правом смислу те речи, она би по трагу могла из општине у општину гонити злочинце, место што они изишав из атара великих вароши пркосе свима службеним тражењима. У развој време, а увек приликом каквих великих слутњи, кад разбојници крстараху по Северу, кад глад владала у Кавадо-у и Леру, кад Оаза сваке ноћи имађаше пожаре применили су делимично овај систем и резултати су показали да је користан.

### Једанаеста глава.

Изишав из Панта ишао сам један дан и две ноћи не свраћајући ни у једно село, те ми храна коју сам био понео нестала; ишао сам онако, насумице, ма да увек решен да идем у Париз или на обалу мора, надајући се да будем примљен на коју лађу; тако сам стигао до првих кућа једне вароши, која је изгледала као да је недавно била поприште какве битке. Већина кућа беше само гомила рушевина поцрнелих од ватре; све оно што је окупљавало пијацу беше порушено; остао је био још само тороњ који још избијаше сате за становнике који нису постојали. Ова слика пустоши представљала је у то време најобичније догађаје. На једноме крилу зида који је остао од неке гостионице могах се још прочитати: добар стан за пешака и за коњаника. Онда су војници појили њихове коње крстионицом коју су узели из једне капеле, а мало даље њихови другови играли су уз оргуље са мештанкама које оскудица и беда примораваху да се продају за један тајин. По траговима ове страшне борбе рекао би човек да се налази у средини америчких ледина или у оазама пустиња где се дивљачка племена тамане са слепом бесмислицом. Међутим овде није било двеју страна, него сами Французи, које је заслепљеност била довела дотле. Налазио сам се у Вандеји, у Шолету.

Газда једне бараке покривене травом, у коју сам свратио, даде ми једну идеју питао ме, да нисам дошао у Шолет за пазарни дан, који је сутра. Одговорио сам потврдно чудећи се, прво ко се то скупља на овим рушевинама, а после, шта околини сељаци имају још за продају, али ме баракер обавести да на трг догоне једино стоку из удаљених срезова, и ма да још ништа није учињено да се поправи пустош од рата, мир је био утврђен, и, ако се у земљи виде још републикански војници они, су да застрашавају присталице краљевства, који би могли постати опасни.

Изишао сам на пијацу сабајле и, мислећи да се користим приликом, приђем једном воловарском трговцу молећи га да ме саслуша. Испрва он ме је гледао са неповерењем сматрајући ме сигурно за каквог шпијуна, али ја упех да га уверим говорећи му да се тиче једне чисто моје ствари. Уђосмо затим под једну шатру где се продаваше ракија; испричао сам му укратко да сам побегао из тридесет шесте полубригаде да бих видео родитеље који станују у Паризу, и да тражим место које би ме могло одвести мети, а да не будем ухваћен. Овај поштени човек одговори ми да нема места за мене, али ако би хтео да терам волове до Со-а могао бих поћи с њим. Никад предлог није примљен свесрдније; ступио сам одмах у службу с вољом да моме господару учиним све оно што је зависило од мене.

После педне он ме посла да однесем писмо једноме у вароши и тај ме упита: зар ми господар није наредио ништа да примим: није ништа, одговорим. „Све једно“ рече ми овај, који је, мислим, био бележник, „ви ћете му дати ову кесу са три стотине динара“. Предао сам исправно ову суму воловарском трговцу, коме моја тачност ули још веће поверење. Сутра дан смо отпутовали. На крају трећег дана мој господар ме зовну: — Луј, знаш ли писати? — Знам, господине. — Рачунати? — Знам. — Књиговодство? — И то. — Е, добро, пошто ја морам променити пут да идем да видим мршаве волове у Св. Гобиржу, ти ћеш терати волове са Јаковом и Сатурном; ти ћеш заступати мене“. Даде ми још нека упутства и оде.

Држећи се унапређења које сам добио, престао сам да идем више пешице и то ми поправи живот, јер гониоци волова увек су или прашљиви од прашине коју дижу волови, или су каљави до колена од блата, које волови још више увеличавају. Био сам одсад боље плаћен, боље хранен, али нисам злоупотребљавао ове користи као што сам видео да раде други заступници, који су ишли истим путем. Докле се сточна храна код њих прегварала у полиће и јагњеће бутове, или док они са кафецијама прављаху рачуне, дотле сирота стока очевидно опадала.

Живео сам врло поштено, тако, да кад се нађосм у Вернеју, мој господар, који је стигао пре нас, похвали ме због доброга изгледа стоке, а у Со-у моји волови вредели су по грлу двадесет динара скупље него свих других, и ја сам на путу био потрошио деведесет динара мање него други заступници, те ми господар расположен даде четрдесет динара и похвали ме код свих гонилаца стоке као Аристиде међу терачима волова; и ја сам у неку руку био на дневном реду на тргу у Со-у; али ме моји другови не трпљаху. Један од њих, младић из Доње Нормандије, познат за своје снаге и вештине, пробао је да ми огади посао узимајући на се да чува Дервен; али шта могах један прост гејак противу ученика славнога Гупи-а! Норманданац подлеже у једној од најзначајни-

јих борби у песницању, коју становници трга за дебеле краве памте још.

Ова победа била је у толико славнија, што сам ја био врло пажљив у моме владању, и нисам пристајао да се тучем, сем где није могло друкчије бити. Мој газда, све више задовољан мноме, хтео ме је пошто пото погодити за годину као помоћника, обећавајући ми и мали удео у трговини. Нисам био ништа чуо о мајци; а овде сам код газде нашао оно што сам пошао тражити у Паризу; најзад моје ново одело прерушавало ме је тако, да се нисам ни мало бојао да ће ме ко познати у честим излетима које сам чинио по Паризу. Пролажах поред више мојих познаника али се они и не освртаху на мене, па ипак једно вече кад сам прелазно преко улице Дофен осетим да ме неко пљесну по плећима; прво сам помислио да бегам и не осврћући се зато, што онај који нас зауставља, тако исто рачуна да нас у окретању ухвати, али једна кола препречише ми пут. Очекивао сам шта ће бити и за трен ока увидео сам да сам се цабе уплашио.

Тај што ми је направио толики страх није био нико други него Вилдје, капетан из тринаестог ловачког пука, са којим се у Лиљу био врло спријатељио. Ма да изненађен што ме види са пеширом препокривеним увештањеним платном, у кожним чакширама и блузи, он се показа врло љубазан и позва ме на вечеру рекав, да има да ми прича врло занимљиве ствари. Он није био у униформи, али ме то није чудило; официри обично облаче цивилно одело кад се баве у Паризу. Оно што ме је бунило било је његово немирно држање и његова до крајности бледоћа. Како је он хтео да вечерамо ван вароши то узмемо фијакер и дођемо до Со-а.

Кад смо дошли код „Великог Јелена“ затражисмо засебну собу. Тек што смо били послужени а Вилдје закључав врата два пута и спуштајући кључ у цеп рече ми са сузама у очима и са неким тамним изгледом: „Мој пријатељу, ја сам један изгубљен човек... изгубљен... траже ме... треба да ми набавиш једно одело као што је твоје... да ли ти то хоћеш?... ја имам пара... имам много... отпутоваћемо заједно у Швајцарску... знам твоју вештину у бежању и ти си једини који ми можеш помоћи“.

Ова изјава није ме баш ни мало обрадовала, али код толиких мојих брига нисам жалио да против себе чиним још и то, што се уздружујем са једним човеком кога такође гоне, те би ме и то могло издати. Ово размисљање, које сам у себи учинио, реши ме да се удружим са Вилдјеном, и ако нисам знао због чега све то. У Лиљу сам га видео да троши више него што његова плата допушта, али један официр млад и умешан има толико начина да дође до пара, те нико и не обраћаше пажњу на његово трошење. Био сам, дакле, врло изненађен кад ми стаде причати ово што следује:

„Нећу да ти говорим о приликама које су предходиле нашем познанству; довољно ти је да знаш, да сам поштеднији и паметнији од других, помоћу при-



јатеља, у 34. години постао капетан ловаца, кад сам те и срео у Лиљу, у брдској кафани. Ту сам се упознао са једним човеком и неосетно ово познанство пређе у пријатељство, те ме он позва и у кућу. Кућа је била прецуна угодности, а указивали су ми и најситнију пажњу; ако је г. Лемер био љубазан г-ђа Лемер је била још више. Он је био јувелир и морао је трговачким послом путовати и остављао је кућу по шест до осам дана, и, ти већ погађаш, ја сам постао господин љубавник. Лемер ми није примећавао ништа, он се правио да не види. Главно је да сам ја живео боговски, али једног јутра нађем Јозефину уплакану. Њен муж је, каза ми она, затворен у Куртре-у, са својим саучесником, под оптужбом да је продавао нежигосане ствари и, пошто је сигурно да ће претресати и њихову кућу, да треба што пре све склонити. Најскупоценије ствари одмах су упаковане у један сандук и пренесене у мој стан; још ме Јозефина мољаше да идем у Куртре, где бих мојим чином могао утицати и бити од користи њеном мужу. Нисам се предомисљао ни за тренутак. Тако сам био очаран овом женом да ми је изгледало, да бих порицао вредност мојих моћи, ако не бих мислио само што она мисли, и кад не бих хтео оно што она хоће.

Од пуковника сам добио дозволу; и поштанским колима отпутујем одмах, заједно са весником који је био јавио о хапшењу Лемеровом. Изглед овога човека нији ми се ни мало допадао, а нарочита што је он Јозефину говорио ти, и што је у опште према њој био слободан. Чим смо се попели у кола он се намести у угао и спавао је све до Менена, где застадосмо да узмем штогод. Изгледајући да се ненадно буди он ми фамилијарно рече: „Капетане, ја не бих силазио, будите добри те ми донесите чашу ракије. Доста изненађен овим покушајем пошљем му оно што је тражио по једној келнерици, која се одмах врати и каза ми да мој друг није одговорио, сигурно спава. Вратих се брзо у кола и нађем га наслоненог у углу са марамом на лицу. — Спавате ли? рекох му полако. — Не, одговори он. Нисам ни имао намеру, али зашто, за Бога, посласте служавку кад сам вам казао: да не волим да ме ови људе овде виде.

(НАСТАВИТЕ СЕ)

## ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

1

Суд општине јаловик-изворске, актом својим Бр. 2728, пита:

„У селу Стањанцу, ове општине, десно се овај случај: једно лице, из истог села, пошло је на рад са воловима у празнични дан „Недељу“, а за време „св. литургије“. Кмет дотичног села опоменуо га, да за време св. литургије не ради са воловима; но поменуто лице није

хтело кметову опомену да прими, већ је извршило своју намеру. За ову непослушност, кмет је реферисао дотично лице општинском суду, зашта га је председник по чл. 109. зак. о општ. казнио са 24 сата затвора.

После 5—6 дана, кажњено лице позвано је од стране суда, да изречену казну издржи што је и учинило.

Незадовољно овом казном, поднело је кривичну тужбу полиц. власти, противу кмета и председника, наводећи: да је казна изречена због тога, што је радило у Недељу.

Полицијска власт тужбу је узела у поступак, ислеђење водила и дело суду спровела, и суд је ставио како кмета тако и председника под суд.

Међу тим реферат председника има садржину: „да је дотично лице кажњено за непослушност, што је одрекло извршење кметове опомене“.

Настаје питање:

1. Да ли је у опште сељанима слободно радити своје пољске радове и у празничне дане, које је православна црква обележила за такве, па ма који то празник био (ма и Ускрс) кад тај посао не трпи никакве штетне последице;

2. Да ли општински суд има права спречавати и кажњавати она лица, која намеравају да своје послове раде у речене дане; и

3. Да ли за овакав поступак општинских часника постоји кривична одговорност и по ком закону.

За овакве случајеве суд овај добија прекор од олд. свештеника, који је са верског гледишта строго противан да се у празничне дане ради.

Моли се Уредништво, да по овоме изнесе своје мишљење, те да би се у будуће знало, како се има суд управљати?

— На ово питање одговарамо:

По тачци 1. § 364. кр. закона, казне се само они, који држе отворене радње и дућане у празничне дане.

Тежачки радови у пољу, не могу се казнити ни по том, ни по коме другом законском пропису, јер они нису предвиђени кривичним законом као кажњива радња (§ 2.).

Према томе, кмет нити је могао, нити је требао забрањивати тужиоцу да ради, кад га од посла не задржавају његови верски осећаји.

Пошто кмет и председник, према чл. 109. и 110. закона о општинама, могу кажњавати за непослушност само онда, кад се не изврше њихове наредбе, хоје имају свога ослонаца у закону, то у истакнутом случају може бити одговорности за дело из другог става § 123. кр. закона, пошто се види, да је дело учињено из законске заблуде.

У осталом то ће бити ствар оцене надлежног суда, с обзиром на прилике и околности, под којима је дело учињено, али овај случај треба да послужи свима кметовима као пример, да буду обазриви у примени свога права, које им је закон дао за кажњавање непослушности.

II.

Суд општине црљеначке, актом својим Бр. 1413, пита:

„Моли се Уредништво, да у једном од својих наредних бројева „Полицијског Гласника“ да своје објашњење и мишљење о следећем:

У броју 19. „Полиц. Гласника“ од 15. маја 1911. год. а на питање суда општине превешке објашњено је, да се таксе из ПТБр. 370. зак. о так. за иступе, неће наплаћивати и за државу у маркама, него само у готову новцу за општинску касу. — И суд се овај према овоме управљао и пре и после овога објашњења.

Ну Првостепени Пож. Суд, примедбама својим, у три маха, наређује Суду: да таксу наплати и за државну касу у маркама поред таксе за општину.

Да ли су примедбе првостепеног суда на закону основане, пошто се суд у примедбама не позива ни на какав законски пропис, и да ли се ТБр. 82. на коју можда суд своје примедбе оснива, односи и на општинске судове, пошто овај суд мисли да се тај тарифни број односи само на полицијске власти, а у бр. 19 „Пол. Гласника“ ово није објашњено; и

2. По иступним делима код општинских судова, може ли приватни тужилац тражити изузеће суда, на начин кад општинске часнике именује за сведоке, — само у тој намери да изузеће добије, и ко је надлежан да овакво изузеће у иступним делима решава, да ли првостепени судови или полицијске власти. И кад суд сам акта шаље ради решавања о изузећу часника, хоће ли се такса и колика наплатити од приватног тужиоца у корист општине или државе?

— На ово питање одговарамо:

1. Као што је много пута наглашено у овом листу, мишљења, која износи уредништво у рубрици „Поуке и Обавештења“, нису обвезна за власти, јер се ту износи само субјективно мишљење уредништва, а не гледиште министарства, чији је орган, у коме се ово износи.

Према томе није никакво чудо, што првостепени суд има противно мишљење од онога, што га има уредништво.

И како су његове примедбе још и обвезне за тај суд, то нека он онако ради, како првостепени суд тражи.

А они, од којих се такса наплаћује, нека траже повраћај, на ње се то питање расправити на надлежном месту.

Међутим, уредништво и даље стоји на томе гледишту, да се за извиђаје иступа код општинских судова наплаћује само такса у новцу према т. бр. 370, јер где год је држава хтела да се наплати и такса за државу, она је то изречно напоменула, као што је случај у тачкама: 339., 366., 379. итд.

За жалбу на пресуде по иступима, наплаћује се такса у маркама за државу по т. бр. 83, из разлога изнесених у бр. 27. за ову годину на питање под I; и

2. Кад неко тражи изузеће целог општинског суда, позивајући се на кметове и председника као сведоке, а они, међутим, знају, да по тој ствари нису очевидци, него да је то само начин да се



они од суђења одстране, они ће дати писмене изјаве, да по тој ствари не знају ништа да сведоче и констатоваће намеру онога, који их изузима, па за тим донети и решење, да изузећу нема места.

То решење саопштиће ономе, који изузеће тражи, па он ако не буде задовољан, може изјавити жалбу првостепеном суду.

Ако пак, општински суд нађе да има места изузећу, он ће сва акта послати првостепеном суду, те да он одреди суд, који ће водити даљу истрагу.

За тражење изузеће наплатиће се такса из т. бр. 334. за решење, које има да се донесе по овоме, наравно, у корист општинске касе.

### III.

Суд општине блазнавске, актом својим Бр. 787, пита:

„Још пре 40—5 година, суд ово општински издао је из своје касе, на 45. облигација, 3000 дин. грађанима под интерес са 10% годишње, и на тај капитал плаћа редовно порез.

Исти су дужници плаћали редовно интерес до пре 5. година, а од тог доба једна половина не плаћа никако, већ наводе да су те облигације пропале и застареле?

А друга половина поменутих дужника и данас плаћа редовно интерес, јер су њихове облигације прешле у пресуде — извршне.

Па пошто се поменуто потраживање у 3000 дин. као и дуговани интерес, упоси редовно у буџет ово општински као приход, — примање, а међутим не купи се, те према томе ова општина редовно трпи уштрб, и не може своје давање — расходе да поклопи, то се моли Уредништво за обавештење: да ли су могле те облигације застарити, пошто су њихови дужници били редовне платише до пре 5 година, па и ако имају облигације старост по 40—6 год. А ако су застариле и пропале, онда којим путем треба те облигације расходovati, те да се у буџет не уноси тај пропао приход. А и да пред контролом има оправдање данашњи благајник; и најзад, шта да се ради у границама закона?“

— На ово питање одговарамо:

По § 928. ж. грађанског закона, облигациони дуг и право застарела ако се за 24 године не употребљава, ма да је и у јавне књиге записано и обезбеђено.

Како општински суд тврди, да су дужници до пре 5 година плаћали интерес, то је застарелост превиђана у смислу § 945. поменутог закона, јер су они, плаћањем интереса, делом признали општинско право.

Према овим законским одредбама Уредништво налази, да застарелост за главну суму није наступила, и да све дужнике треба одмах тужити, преко општинског пуномоћника, и тражити и главно и неплаћени интерес.

Ако би судови нашли, да је ово потраживање застарело, онда би се на ос-

нову пресуде могло извршити расходовање, у смислу расписа Министра Финансија од 9. јуна 1907 Пр.Бр. 1848, а према одговорним часницима подићи тужбу за накнаду штете што су пропустили да заменом облигација обезбеде општинску имовину.

## СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

### ПОТЕРЕ

**Милош Лазаревић**, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију слику износимо, побегао је 9. тек. месеца са рада из Љубичева. Родом је из Гор. Милатовца у срезу та-



ковском, по занимању шлосер, стар 26 год., висок 1.70 м., косе смеђе, очију жуто-зелених, носа правилног, бркова густих и смеђих.

Депеша управе пожаревачког казненог завода Бр. 3234.

**Станимир Милутиновић**, осуђеник нишког казненог завода, побегао је 5. тек. м-ца из нишке болнице. Родом је из Књажевца, стар 30 год., средњег стаса, косе плаве, образа дугих.

Депеша управе нишког казненог завода Бр. 3106.

**Крста Стојиљковић**, чистач обуће, из Београда, одговара код кварта савамалског за крађу. Стар је 36 година, раста високог, прномањаст, сувоњав.

Акт кварта савамалског Бр. 10131.

**Лазар Стојановић**, звани „Кљунча“, родом из Ниша, одговара код начелства округа нишког за крађу. Стар је 16 год., омален, прномањаст, сувоњав, очију црних, носа дугачка. Депеша начелства округа нишког Бр. 23079.

**Настас Павловић**, земљоделац, из Власа, одговара код начелника среза пчињског за покушај убиства. Стар је 50 год., средњег стаса, косе плаве, бркова смеђих.

Депеша начелника среза, пчињског Бр. 15043.

**Стеван Милинковић**, келнер, родом из Беле Реке, среза златиборског, одговара код

начелства округа ужичког за крађу. Стар је 17 год., у лицу бео, очију зелених, косе смеђе, дежмекаст.

Акт начелства округа ужичког Бр. 7806.

**Радивој Милошевић**, бив. трговац, из Д. Раче, одговара код смедеревског првостепеног суда због фалсификата. Лични опис није јављен.

Акт иследног судије Бр. 13962.

**Сава Миленковић**, калфа обућарски, ноћу између 9. и 10. тек. месеца, извршио је опасну крађу у смедереву и побегао. Стар је 14 год.

Депеша начелника округа смедеревског Бр. 14138.

**Станоје Маринковић**, Циганин, из Грушница, извршио је опасну крађу на побегао.

Он је стар 30. година, црн, малих брчића, рамље на једну ногу.

Депеша начелника среза подринског Бр. 10763.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

### КРАЂЕ СТОКЕ

**Петру Младеновићу**, из Мијатовца, ноћу између 7. и 8. тек. месеца украдена су два коња, оба лаке зелене, матори по 6 год. и са жигом „В“.

Депеша начелника среза, беличког Бр. 2110.

**Санди Петровић**, из Супске, ноћу између 6. и 7. тек. месеца украдена су два вода: један лаке беле, матор 6 год., у оба ува ровашен, а други лаке жуте, такође матор 6 год. без икаквих роваша.

Депеша начелника среза параћинског Бр. 27395.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.